

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ

Студентки 5 курсу, 3 групи,
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування» освітньої програми
«Публічне управління та адміністрування»

Аляб'євої Карини
Анатоліївни

Науковий керівник
канд. держ. упр.

Мірко Наталія
Вікторівна

Гарант освітньої програми
канд. держ. упр.

Динник Ірина
Петрівна

Київ 2023

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Освітня програма: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«30» грудня 2022 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу студентів

Аляб'євій Карині Анатоліївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи: «Публічне управління розвитком сфери соціальних послуг»

Затверджена наказом ректора від «14» грудня 2022 р. № 3416

2. Строк здачі студентом закінченої роботи: 01.02.2023

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи

Мета роботи: Дослідити розвиток сфери соціальних послуг, узагальнити механізми державного регулювання соціального розвитку України та запропонувати заходи щодо їх удосконалення.

Об'єкт дослідження: процес розвитку сфери соціальних послуг в Україні.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні та прикладні засади розвитку сфери соціальних послуг в Україні.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

1.1.Сучасний стан та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні

1.2.Адміністративно правове регулювання в сфері надання соціальних послуг

РОЗДІЛ 2. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

2.1.Формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні

2.2.Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 24.11.2022	24.11.2022
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 30.12.2022	30.12.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2023	10.01.2023
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2023	20.01.2023
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 27.01.2023	27.01.2023
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.02.2023	01.02.2023
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-02. 06.2023	01-02. 06.2023
8	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.02.2023	До 10.02.2023
9	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «30» грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

(прізвище, ініціали, підпис)

1. Гарант освітньої програми Динник І.П.

2. Завдання прийняв до виконання студент

(прізвище, ініціали, підпис)

3. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи:

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему. Загострення соціально-економічної ситуації, своєчасне вирішення соціальних проблем вимагає не лише об'єднання зусиль усіх рівнів публічної влади, а й впровадження механізмів самопомогі та самоорганізації.

Практична реалізація соціальної політики, спрямованої на покращення матеріального стану та умов життя людини, гарантування конституційних прав в сфері зайнятості, соціального забезпечення та зокрема забезпечення соціальними послугами. Без перебільшення можна стверджувати, що достойне забезпечення добробуту своїх громадян – кінцева мета економічної діяльності держави.

В випускній кваліфікаційній роботі студенткою розкриваються основні проблеми реалізації політики соціального захисту, узагальнено сучасний стан та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні; особливості адміністративно правового регулювання в сфері надання соціальних послуг; досліджено процес формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні; окреслено новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи підпорядкований поставленій у роботі меті. Проведений аналіз дозволив визначити проблемні питання у сфері соціального захисту. Завдання поставлені в роботі виконані в повному обсязі, що підтверджено висновками.

Випускна кваліфікаційна робота має досить логічну структуру та відповідає вимогам оформлення. Робота написана на достатньому науковому рівні, є самостійним дослідженням студентки, повністю розкриває обрану тему. Вважаю, що випускна кваліфікаційна робота заслуговує позитивної оцінки, а її авторка на присвоєння освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи _____
(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Динник Ірина Петрівна _____
(підпис, дата)

4. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу:

Випускна кваліфікаційна робота студента _____
(прізвище, ініціали)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Динник І.П. _____
(підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л. _____
(підпис)

«01» лютого 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	5
1.1.Сучасний стан та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні	5
1.2.Адміністративно правове регулювання в сфері надання соціальних послуг	12
РОЗДІЛ 2. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	17
2.1.Формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні	17
2.2.Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні	24
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. З моменту отримання нашою країною незалежності система надання соціальних послуг почала змінювати та розвиватися. Адже питання функціонування в країні ефективної сфери соціальних послуг, яка задовольняє всі нагальні потреби громадян вразливих категорій – це принципово важливе питання.

Враховуючи те, що наразі в нашій країні йде повномасштабна війна, що тягне за собою фінансово-економічну кризу та деструктивні процеси серед усіх прошарків суспільства подальший розвиток сфери має врешті-решт виключити несправедливий розподіл, вкрай низьку адресність і високу розпорошеність державних соціальних трансфертів. Рівні задоволення потреб і доступу отримувачів до соціальних послуг має стати задовільним. Це актуалізує потребу проведенні дослідження публічного управління сферою соціальних послуг на даному етапі, результати якого мають теоретичне та практичне значення.

Мета роботи: Дослідити розвиток сфери соціальних послуг, узагальнити механізми державного регулювання соціального розвитку України та запропонувати заходи щодо їх удосконалення.

Поставлена мета зумовила вирішення наступних завдань:

- розглянути сучасний стан та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні;
- розглянути особливості адміністративно правового регулювання в сфері надання соціальних послуг;
- дослідити процес формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні;
- визначити новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні.

Об'єкт дослідження: процес розвитку сфери соціальних послуг в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та прикладні засади розвитку сфери соціальних послуг в Україні.

Методи дослідження. В основу випускної кваліфікаційної роботи покладено систему філософсько-світоглядних, загальнонаукових та спеціально-наукових методів, що забезпечили об'єктивний та всебічний аналіз предмета, що досліджується. При визначенні ключових понять було використано категорії і прийоми формальної логіки; спостереження; графічні та статистичні методи. Інформаційною базою дослідження були Закони України, дані Міністерства соціальної політики України, а також дані опубліковані в періодичних та спеціалізованих виданнях, матеріали експертних досліджень, а також праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, питання теорії та практики діяльності системи надання соціальних послуг вразливим категоріям населення вивчалися експертами Українського Фонду соціальних інвестицій.

Практична цінність дослідження полягає у визначенні новітніх методів удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні на основі виявлених проблем.

Структура роботи включає вступ, два розділи, висновки та пропозиції, список використаних джерел з 48 найменувань. Матеріали роботи містять 3 рисунки та 2 таблиці. Загальний обсяг роботи складає 40 сторінок, основної частини – 34 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СФЕРИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

1.1 Сучасний стан та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні

Сучасна система соціального захисту населення є продуктом еволюції людської цивілізації. Необхідність соціального захисту населення об'єктивно зумовлена спільною потребою у механізмі пом'якшення соціально-економічних препаратів [21, с. 24].

Ми вважаємо, що основною функцією соціального захисту є створення умов для рефлексії та розвитку суспільства на основі захисту його членів від політичного, психологічного, морального та економічного потенціалу чи реальної соціальної незавершеності.

Необґрунтоване зростання соціальної незавершеності, тобто поглиблення бідності, обмеження доступу громадян до соціальних благ, що тиражуються за рахунок переведення їх на дорогі платні послуги, є результатом недостатнього регулювання соціально-економічних процесів в Україні, що супроводжується виникненням нових ланцюгів проблем [9].

На нашу думку, система соціального забезпечення має значний вплив на соціальну стабільність, сприяючи розвитку людського суспільства, підтримуючи добробут, стимулюючи споживання та сприяючи загальному розвитку суспільства, і займає домінуючу позицію в політиці, знайомій суспільству.

Однією з основних функцій системи надання соціальних послуг є задоволення потреб громадян із соціальним життям та складними життєвими умовами. Від ефективності цієї системи безпосередньо залежить соціально-політична стабільність країни [3, с. 63].

Термін «система надання соціальних послуг» можна визначити як складну та відкриту соціально-економічну систему, що складається з державних установ та недержавних організацій, які діють з метою надання соціальних послуг для найскладніших життєвих обставин. Труднощі, які неможливо подолати самотійно, люди, які потребують сторонньої допомоги та певні соціальні групи [47, с. 18].

Метою системи соціального обслуговування є вирішення життєвих проблем окремих осіб або соціальних груп. Проте основною метою функціонування такої системи має бути випередження виникнення негативних соціально-економічних явищ, суть якого полягає у попередженні складних життєвих ситуацій, особливо соціальна реабілітація, інтеграція, повернення в суспільство тощо [45].

Система соціального обслуговування має забезпечувати соціальний супровід особистості та соціальних груп, створювати умови для самотійного вирішення життєвих проблем, відновлення втрачених умінь і навичок, подолання або зменшення втрачених умінь і навичок якщо вони не можуть впоратися з ситуацією тими ресурсами, які мають.

Система надання соціальних послуг – багатофункціональна й складна за своєю структурою. Її важливість в Україні була визнана у 2003 р. із прийняттям першої редакції Закону «Про соціальні послуги». У ньому було визначено сутність цього процесу та основні його засади [1, с. 117].

Розвиток галузі «соціальних послуг» був покликаний прийти на заміну попередній системі соціального обслуговування населення. Отримана із радянською спадщиною, вона являла собою мережу закладів та установ, функціонування яких здійснювалося коштом державного бюджету. Цією централізованою системою соціального обслуговування не враховувалися справжні потреби громадян, розрахунок потреб здійснювався виключно із можливостей бюджету. Також, нею не передбачалася оцінка якості надання послуг.

Новостворена система соціальних послуг ґрунтувалася переважно на старих засадах і до сучасного вигляду вона пройшла декілька етапів реорганізації.

Під час першого етапу (2007 р.) розвиток системи соціальних послуг був направлений на підвищення якісних показників: визначалися загальні потреби населення у різних послугах; розроблялися показники якості та контролю; запроваджувалися стимулюючі механізми для надавачів соціальних послуг для забезпечення належного рівня якості [6].

На основі отриманих результатів у 2012 р. були визначені нові акценти для подальшого реформування даної галузі. Вони були спрямовані на підвищення доступності соціальних послуг для всіх громадян, що їх потребували.

Мережа чинних державних і комунальних закладів не здатна була забезпечувати всі потреби населення. Це стало причиною появи недержавних надавачів соціальних послуг у різних містах України [22]. Своєю появою вони актуалізували необхідність сформувати ринок соціальних послуг, що буде оснований на рівних умовах для надавачів всіх форм власності та господарювання. На цьому етапі було встановлено єдині критерії до надавачів послуг, запроваджено нові підходи до їх фінансування, розпочато перехід держави від утримувача закладів до замовника послуг. Паралельно продовжувалася розробка заходів, спрямованих на вдосконалення якості послуг.

Черговим етапом розвитку системи соціальних послуг стало проведення адміністративної реформи у 2014 р., що була спрямована на динамічний розвиток структурних змін в суспільстві в наслідок децентралізації. Вона мала на меті вирішити проблему стрімкого зростання потреб громадян в соціальних послугах [19].

Наступний переломний етап вдосконалення системи пов'язаний із ухваленням нової редакції Закону «Про соціальні послуги» у січні 2020 р [40].

Її розробка була здійснена на основі врахування Досвіду країн ЄС. Головною метою прийняття нової редакції закону є продовження вдосконалення системи надання соціальних послуг для досягнення доступності ринку соціальних послуг для всіх суб'єктів системи та його високій конкурентоспроможності.

Структура дійсної системи управління сферою соціальних послуг відображена на рис. 1.1.

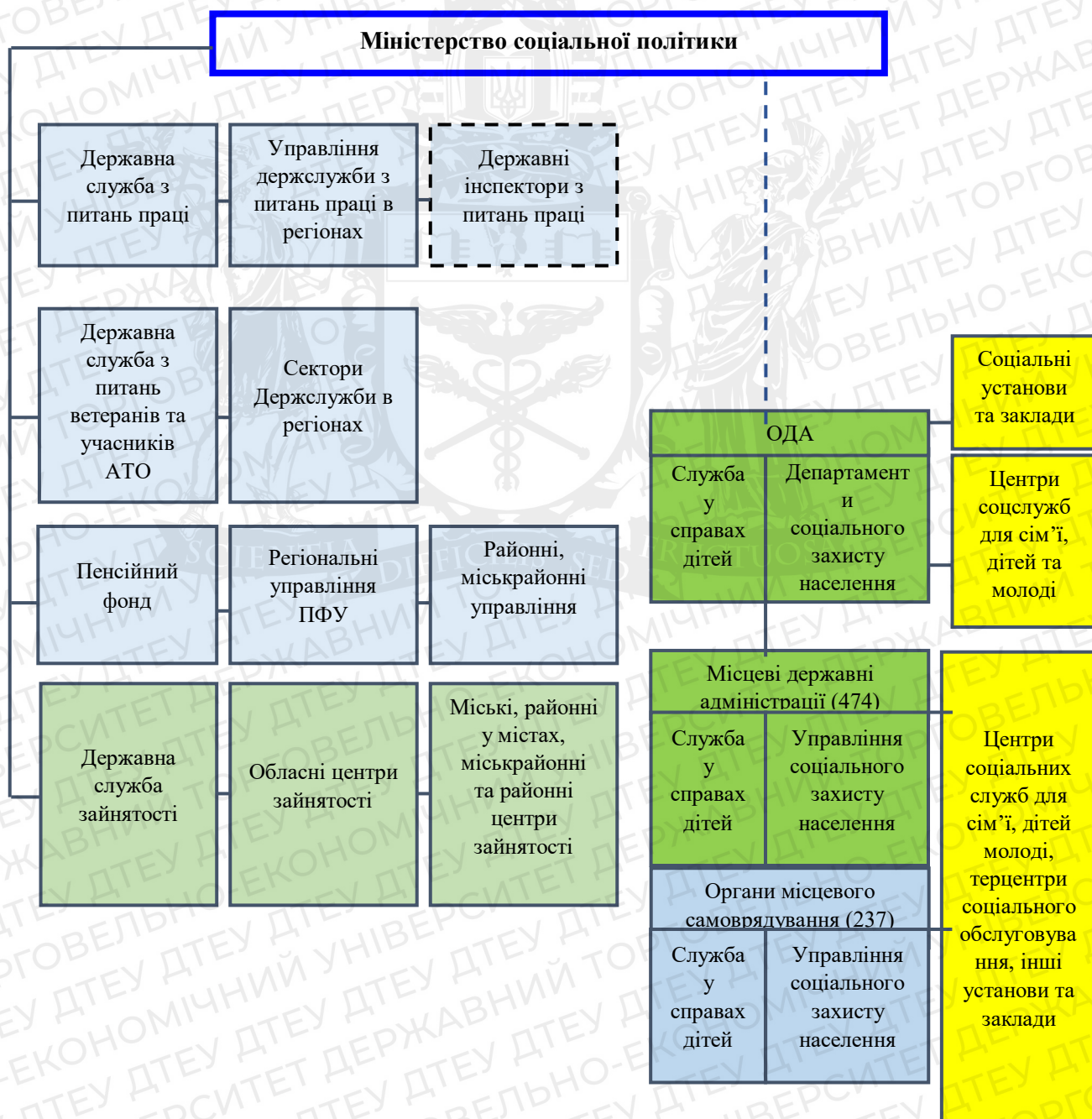

Рис. 1.1. Схема структури управління у сфері соціальної політики

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Проте здійснені кроки не змогли здійснити фундаментального впливу на систему надання соціальних послуг. Країна не отримала очікувані й бажані результати із забезпечення високої соціальної захищеності вразливих категорій громадян. Успішність процесу децентралізації надання соціальних послуг була підтверджена лише в економічно розвинутих громадах, що мали достатній рівень доходів місцевого бюджету.

На рівні територіальної громади так і не запроваджено ефективні механізми раннього виявлення та раннього втручання, стратегічного прогнозування та планування, надання соціальних послуг з урахуванням потреб вразливих груп населення громади, механізми контролю та оцінки якості соціальних послуг, незалежного моніторингу, оцінки ефективності діяльності соціальних служб, санкції за порушення стандартів надання соціальних послуг та низьку якість соціальних послуг [7;11].

Те, що держава переклала обов'язки фінансування надання базових соціальних послуг виключно місцевим бюджетам територіальних громад на справі спричинило неспроможність територіальних громад якісно забезпечити фінансування процесу [42]. В економічно депресивних громадах було виявлено не здатність до формування дохідної частини місцевого бюджету, що була б достатньою для якісного забезпечення соціальними послугами жителів громад. Важливо відмітити, що саме дані громади характеризуються високим ризиком виникнення складних життєвих обставин. Процес поєднання із нормативно фіксованими на загальнодержавному рівні розмірами окладів працівників комунальних надавачів соціальних послуг призвів до їх повного закриття. Адже вони не мали спроможності утримувати заклади. Внаслідок цього, було визначено, що фінансування соціальних послуг за залишковим принципом, або його відсутність внаслідок браку бюджетних коштів в громадах, стало причиною відтоку кадрів.

Також, 2020 р. урядом було запроваджено пілотний проєкт «Розвиток соціальних послуг» [29] та затверджено Порядок використання коштів, що

передбачені в державному бюджеті для реалізації даного проєкту. Це стало важливим кроком в контексті як самого ЗУ «Про соціальні послуги», так і у контексті реформування системи інституційного догляду та виховання дітей [31]. Даний проєкт передбачає здійснення розвитку державної підтримки у:

- наданні денного догляду для дітей та осіб з інвалідністю;
- супроводженні в процесі інклюзивного навчання;
- соціальному супроводі під час працевлаштування й на робочому місці;
- реалізації тимчасового відпочинку батьків чи осіб, що їх замінюють, якими здійснюється догляд за дітьми з інвалідністю;
- підтриманні проживання.

На рис. 1. 2 узагальнено реалізовані зміни в системі соціальних послуг, які почали діяти з 2020 р.

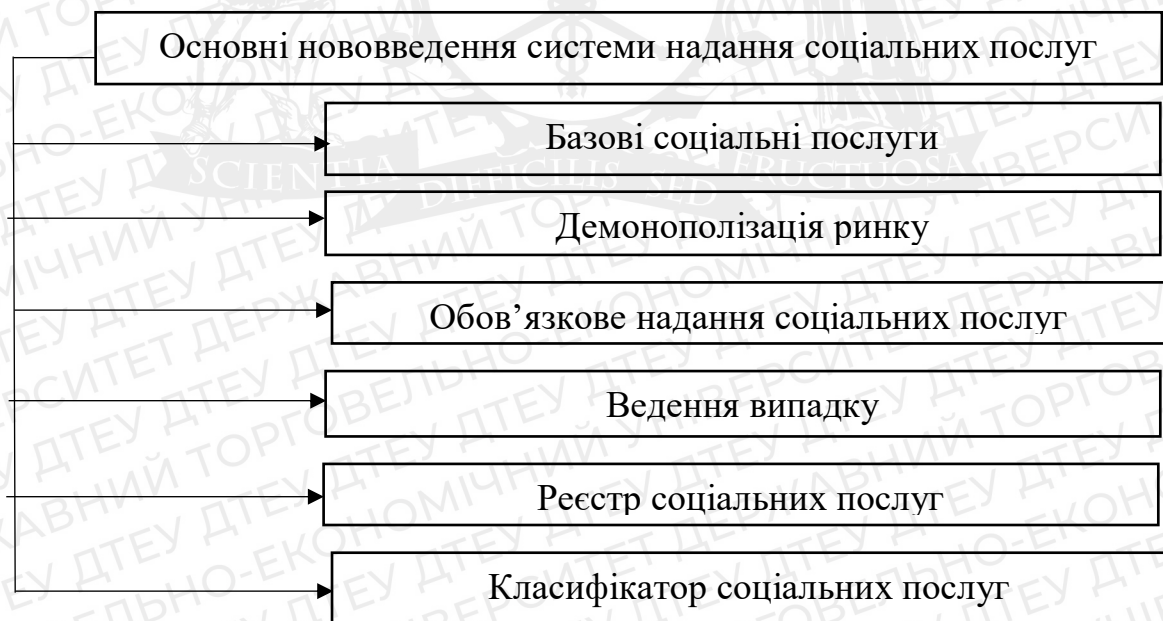

Рис. 1.2 Реалізовані зміни в системі соціальних послуг, які почали діяти з 2020 р.

Джерело: розроблено автором на основі [48]

Проте не дивлячись на кроки для реформування системи в сучасному українському суспільстві, де соціальна солідарність між групами населення відсутня, а економічне зростання не набуло сталого характеру. Все одно прослідковується значна соціальна диференціація і жорсткі бюджетні обмеження в процесі фінансування соціальної сфери, що здійснюється за залишковим принципом [25]. Це свідчить про стійке формування тенденцій розвитку субсидіарної держави, що має вузьке коло адресатів соціальних виплат із числа найбільш незабезпечених категорій громадян.

У табл. 1.1 узагальнено наявні проблеми соціальної політики.

Таблиця 1.1

Проблеми соціальної політики України

Група проблем	Сутність
Проблеми, що характерні для реалізації державної соціальної політики на регіональному рівні	не розв'язані проблеми, що простежуються з моменту отримання Україною незалежності до теперішнього часу;
	проблеми, які (починаючи з лютого 2014 р.) різко погіршили соціально-економічний стан держави
Нагальні проблеми надання соціальних послуг	нестача коштів для забезпечення соціального розвитку країни;
	наявність недоліків у конкретних механізмах здійснення соціальної політики на державному рівні та на місцях;
	зневага до культурних та соціально-психологічних особливостей громад, що мешкають у різних регіонах

Джерело: складено за [18; 24]

З метою вирішення цих питань необхідне подальше вдосконалення системи згідно із сучасними с підходами надання соціальних послуг закордоном та зростаючими потребами українського суспільства.

1.2 Адміністративно-правове регулювання в сфері надання соціальних послуг

Адміністративно-правовий механізм реалізації соціального захисту включає в себе такі складові елементи, як: засоби захисту, адміністративно-правові відносини, адміністративно-правові норми. В процесі його реалізації

адміністративно-правовий механізм повинен забезпечувати виконання адміністративно-правових гарантій, як система адміністративно-правових норм та інших засобів захисту [23, с. 10].

Сьогодні стає актуальним питання про модернізацію адміністративно-правового механізму у сфері соціального захисту та перегляд стратегії у зв'язку із євроінтеграційним курсом [10, с. 314]. Одним із вагомих чинників є вдосконалення соціальної стратегії євроінтеграційного курсу, а саме: державні механізми регулювання соціального захисту населення мають базуватися на принципах: формування соціальної свідомості до самозахисту; зведення соціально-захисних функцій держави до реалізації законодавчо відрегульованого забезпечення найменш захищених, неконкурентоспроможних верств населення, а також дотримання правових засад соціального захисту з урахуванням стандартів і нормативів розвинутих країн. Повертаючись ж до самого поняття, „соціальний захист” визначено як систему принципів, методів, законодавчо встановлених державою економічних, соціальних і правових засобів, соціальних гарантій, діяльність закладів та установ, які забезпечують надання оптимальних умов життя, задоволення потреб, підтримку різних соціальних категорій та верств громадян, а також створення рівних з іншими громадянами можливостей участі у громадському житті, отож усі принципи та наступні кроки модернізації мають відповідати усім аспектам соціального захисту населення. [20, с. 53].

У науковій літературі «соціальне забезпечення» — це те саме поняття, що й «соціальний захист». Після аналізу пропорції його змісту визначено : «соціальний захист» є процесом реалізації соціальної безпеки [2].

Термін «соціальна безпека» за змістом ближче до поняття «соціальне захищення». Важливо підкреслити, що соціальна захищеність і соціальна безпека є станами, які характеризують результативність і ефективність діяльності, пов'язаної з їх забезпеченням. Низький рівень соціальної

захищеності становить соціальну небезпеку для функціонування та розвитку окремих соціальних груп, особистості, суспільства [16; 43]. Законодавство та нормативно-правові акти визначають і закріплюють високі права, свободи та безпеку громадян, забезпечують їх практичну реалізацію, що свідчить про високий рівень соціальної захищеності населення.

Адміністративно-правове регулювання у галузі соціального захисту – це заснована на адміністративно-правових нормах діяльність уповноважених державою суб'єктів публічного адміністрування з метою забезпечення прав громадян на соціальний захист, що здійснюється адміністративними методами у визначених законодавством формах.

Починаючи з 2014 р. українська влада здійснювала активне прийняття законів, спрямованих на адміністративно-правове регулювання надання соціальних послуг належної якості.

Наразі процес адміністративно-правового регулювання в сфері надання соціальних послуг здійснюється згідно норм Конституції України [17], Законом України (далі – ЗУ) «Про соціальні послуги» [40], ЗУ «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» [32], ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [37], ЗУ «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [41] тощо.

Важлива роль в системі регламентації надання соціальних послуг належить Постанові Кабінету Міністрів України № 429 від 01.06.2020 р. «Про затвердження Порядку установлення диференційованої плати за надання соціальних послуг» [36], Наказу Міністерства соціальної політики України № 429 від 23.06.2020 р. «Про затвердження Класифікатора соціальних послуг» [35] тощо.

Проте серед усіх перелічених документів закріплення правової основи надання соціальних послуг відбивається в основному Законі нашої країни – Конституції.

Саме ст. 46 Конституції гарантується, право громадян на соціальний захист, [17]. Статтею 47 стверджується, що кожен громадянин має право на житло.

Іншими статтями Конституції, засвідчується гарантування соціальних прав громадян нашою державою. Наприклад, ст. 48 гарантується, що кожен громадянин має мати достатній життєвий рівень, що першочергово стосується їжі, житла й одягу.

Регулювання правових і організаційних основ реалізації права на соціальні послуги відбувається згідно із ЗУ «Про соціальні послуги» [40]. У ньому чітко визначені основи надання соціальних послуг, види послуг та джерела фінансування.

Варто зауважити, що дане визначення суперечить п. 14 ч.1 Європейської соціальної Хартії, де зауважується на праві отримання соціального обслуговування кожним громадянином [8].

Згідно із II розділом у вищезгаданому Законі регламентуються особливості надання соціальних послуг, дається визначення системі надання соціальних послуг. У ст. 12 визначаються отримувачі соціальних послуг, а ст. 13 – надавачі.

Ситуаціями, в яких здійснюється об'єктивне порушення нормальної життєдіяльності, що не можуть бути подолані особою самотійно згідно із міжнародним правом є інвалідність, хвороба, малозабезпеченість, сирітство, безробіття, немічність у старості тощо. Але трапляються випадки в яких потрібно завчасно передбачити соціальний ризик, що може торкнутися будь-якої категорії громадян. Тому, у III розділі Закону надається класифікація типів соціальних послуг та порядку їх надання. Прийнятий окремий документ про даний порядок.

Регулювання процесу прийняття рішення стосовно надання соціальних послуг або відмові у них здійснюється на основі ст. 21 вищезазначеного Закону.

Щодо порядку організації надання соціальних послуг, його затвердження здійснюється на основі постанови Кабінету Міністрів України. У даній постанові визначено особливості виявлення сімей, що знаходяться в складних життєвих обставинах. Також, постановою здійснюється регламентування планування організації та надання соціальних послуг.

Окремий розділ даної постанови визначає особливості подання заяви стосовно надання соціальних послуг. Дана заява повинна бути заповнена згідно форми, що затверджена Міністерством соціальної політики та підкріплюватися документами, що перелічені у п.28 цього Порядку [39].

Даною постановою чітко визначаються підстави згідно яких заява про надання послуг може бути задоволена або відхилена. Проте і в ній не містяться умови, щодо надання інтегральних соціальних послуг.

Також, процес адміністративно-правового регулювання в сфері надання соціальних послуг здійснюється за допомогою Класифікатора соціальних послуг [5]. У ньому розмежовано 43 групи різних напрямків, для планування соціальних послуг, що мають бути надані, проведення їх обліку та фінансування [5].

Окремої уваги заслуговує Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» [40]. Згідно із ст. 61 цього закону визначено соціальні послуги, що можуть бути надані сім'ям, дітям та молоді. Основними з них згідно регламенту є надання соціальної профілактики, реабілітації, супроводу й консультування [40]. Ст. 17 даного закону визначається та розкривається система функціонування Центру соціальних служб.

Також, процес адміністративно-правового регулювання в сфері надання соціальних послуг узгоджується із ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [37]. У ст. 26 в переліку повноважень місцевого самоврядування, зазначається право на «затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування» [37].

Ст. 32 вищезгаданого закону розкривається зміст повноважень місцевого самоврядування у таких сферах, як освіта, охорона здоров'я, культура та спорт [37]. Наприклад, регламентується що одним із питань, що входять до повноважень громади є забезпечення пільгових категорій населення лікарськими засобами, організація заходів стосовно запобігання бездоглядності неповнолітніх на території ОТГ, розв'язання питань, що пов'язані з утриманням дітей-сиріт тощо.

Оскільки певний час спостерігалася неврегульованість деяких питань адміністративно-правового регулювання надання соціальних послуг, то 29 січня 2021 року Президентом України було підписано Указ «Про деякі заходи щодо забезпечення права громадян на якісні та безпечні соціальні послуги» [33].

Проаналізувавши сутність і зміст законів за допомогою яких наразі здійснюється адміністративно-правове регулювання надання соціальних послуг можна зробити висновок про відповідність сучасної української правотворчої практики вимогам, які висуваються до сучасних демократичних держав. Нині здійснена інституціоналізація системи соціального обслуговування, сформовано її всі основні складові, існує необхідна законодавча база за допомогою якої можна розв'язати питання, що стосуються надання необхідного соціального забезпечення вразливим верствам населення України.

РОЗДІЛ 2

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

2.1 Формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні

Для проведення аналізу формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні нами було проаналізовано дані стосовно соціального захисту окремих категорій населення м. Києва за 2020-2022 рр. У табл. 2.1 відображено осіб, які за даний період перебували на обліку в органах соціального захисту населення м. Києва.

Таблиця 2.1

Особи, що перебували обліку в органах соціального захисту населення м. Києва за 2020-2022 рр.

Одержувачі допомоги	2020	2021	2022	Абсолютна 2021/2020	%	Абсолютна 2022/2021	%
сім'ї з дітьми	79868	72 856	62 514	-7 012	-8,78	-10 342	-14,2
малозабезпечені сім'ї	2688	2 520	2 685	-168	-6,25	165	6,58
особи з інвалідністю з дитинства та діти з інвалідністю	21694	22 422	23 523	728	3,35	1 101	4,91
діти, батьки яких ухиляються від сплати аліментів	95	152	169	57	60	17	11,18
діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування	57	55	61	-2	-3,5	6	10,9
особи, які проживають разом з особою з інвалідністю 1 та 2 групи внаслідок психічного розладу, на догляд за нею	1769	2194	1 982	425	24,02	-212	-9,66

Продовження табл. 2.1

одержувачі компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги	1792	888	942	-904	- 50,45	54	6,08
особи, які не мають права на пенсію та особи з інвалідністю	6261	7207	8 045	946	15,11	838	11,63
компенсації непрацюючій працездатній особі, яка доглядає за особою з інвалідністю I групи, а також за особою, яка досягла 80-річного віку	1657	1372	708	-285	-17,2	-664	-48,4
тимчасова допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату	466	749	624	283	60,73	-125	- 16,68
допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях	8107	8255	8 044	148	1,83	-211	-2,56
компенсаційна послуга «муніципальна няня»	695	2157	28	1462	2,1	-2129	-98,7
одноразова натуральна допомога при народженні дитини «пакунок малюка»	-	17453	7 660	-	-	-9793	- 56,11
грошова компенсація вартості одноразової допомоги «пакунок малюка»	-	5507	4 104	-	-	-1403	- 25,48

Джерело: складено автором на основі [13-15]

Як видно з табл. 2.1 значно зменшилася кількість сімей з дітьми, що отримували соціальну допомогу. Якщо за 2020-2021 рр. даний показник зменшився на 8,78%, то вже за наступний період його зниження склало 14,2%. Це може свідчити про покращення соціальних умов сімей у м. Києві.

Стосовно показника малозабезпечених сімей, то його коливання були не стабільні. У 2021 р. він знизився на 6,25%, але у 2022 р. він знову збільшився на 6,58%. За розглянутий період зросла кількість осіб, що мають інвалідність з дитинства. У 2021 р. даний показник зріс на 3,35 %, а у 2022 р. на 4,91%, це свідчить про негативні тенденції стосовно даної групи. Значно зросла кількість дітей, батьки яких ухиляються від сплати аліментів. Адже у 2020 р. на обліку було лише 95 дітей, а у 2022 р. вже 169 осіб. Стосовно дітей сиріт, то даний показник у 2021 р. незначно зменшився, а потім незначно зріс у 2022 р.

У 2021 р. було відзначено різке зростання осіб на обліку, що проживали разом з інвалідами 1 та 2 груп. Адже його збільшення становило 24,02%. У 2022 р. кількість осіб в даній групі знизилась на 9,66 %.

За період 2020-2021 р. зменшилась кількість фізичних осіб, які отримували компенсації за надання соціальних послуг (на 50,45%). У 2022р. даний показник зріс на 6,08%.

Щорічно зростала кількість осіб, які не можуть отримувати пенсію. У 2021 р. на 15,11%, а у 2022 р. на 11,63%. Натомість, значно зменшилась кількість осіб, що отримували компенсації для непрацюючої працездатної особи, що доглядає за інвалідом 1 групи або особою, що досягла 80-річного віку. Якщо у 2021 р. кількість таких осіб зменшилася на 17,2%, то вже у 2022 р. показник впав на 48,4%.

За період 2020-2021 рр. зрослі кількість непрацюючих осіб, що отримували тимчасову допомогу у загальному пенсійному віці, без права на пенсійні виплати. Показник зріс на 60,73%. Більш за все таке різке зростання було пов'язане з карантинними обмеженнями під час пандемії коронавірусу, коли багато працівників не мало змоги працювати. У 2022 р. це показник знизився на 16,68%.

Не значно змінювалася кількість осіб, що отримували допомогу на дітей, які ростуть у багатодітних сім'ях. А ось кількість осіб, що потребували послуги «муніципальна няня» різко знизилася у 2022 р. на 98,7%.

На рис. 2.1 відобразимо кількість громадян, що отримують соціальну допомогу внаслідок Чорнобильської катастрофи.

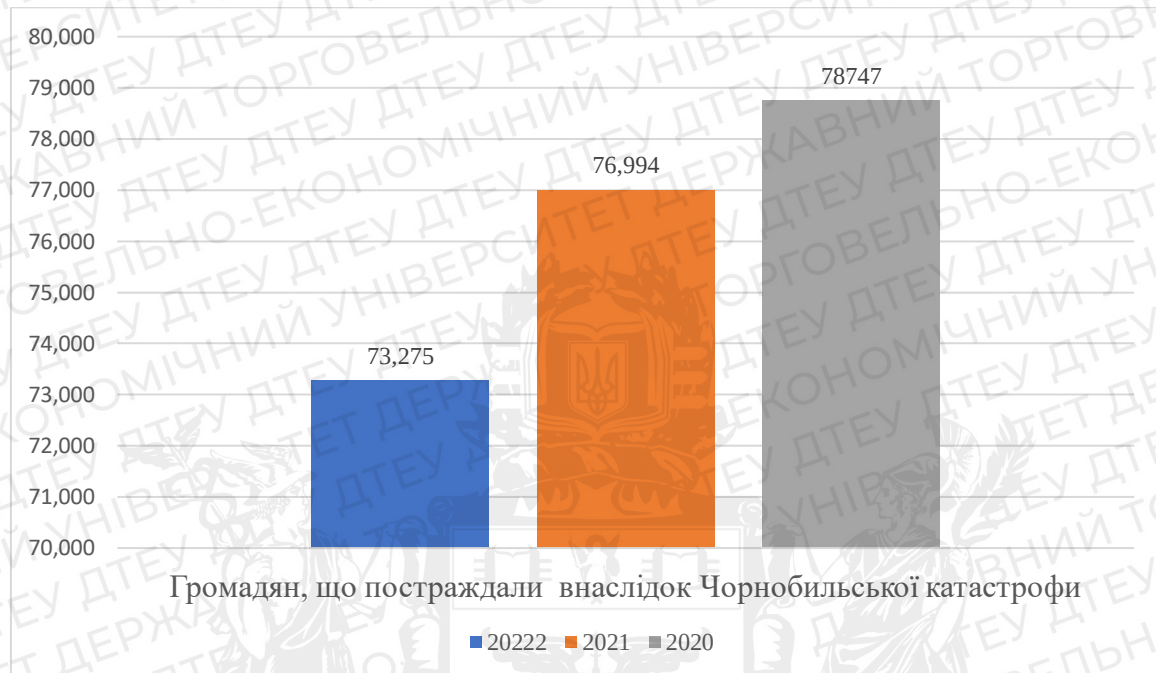

Рис. 2.1 Кількість громадян, що отримують соціальну допомогу внаслідок Чорнобильської катастрофи за 2021-2022 рр.

Джерело: складено автором на основі [15]

Як видно з рис. 2.1 з 2020 р. кількість осіб значно скоротилася, знизившись із 78 747 осіб до 73 275 осіб у 2022 р.

Також, нами було проаналізовано кількість осіб, що згідно із даними Єдиного державного автоматизованого реєстру осіб, мають право на пільги. У 2022 р. кількість таких киян складала 321 604 осіб. Серед них [4]:

- 1) пенсіонери – 222,1 тис. осіб;
- 2) особи з інвалідністю – 25,3 тис. осіб;
- 3) громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи 38,8 тис. осіб;
- 4) ветерани військової служби – 11,6 тис. осіб;
- 5) діти війни – 102,7 тис. осіб;
- 6) жертви нацистських переслідувань – 59 осіб.

Було виявлено, що у 2022 р. із бюджетних коштів було передбачено надання пільг для учасників АТО та їх сімей, а саме [15]:

- 1) виплачена одноразова грошова допомога у зв'язку із загибеллю 21 особі на загальну суму 11 609,6 тис. грн.;
- 2) проведено соціальну й професійну адаптацію для учасників Революції Гідності, АТО та осіб, якими здійснювалося забезпечення національної безпеки і оборони на суму 1 599 108,00 грн.
- 3) виплачена щомісячна адресна матеріальна допомога дітям загиблих учасників АТО в розмірі 7,9 тис. грн. (183 особи);
- 4) надана одноразова матеріальна допомога 8 особам, що є членами сімей загиблих учасників АТО/ООС на суму 7,9 млн грн.;
- 5) надано компенсацію для 9 осіб на лікування учасників АТО/ООС на суму 663,4 тис. грн.

Загалом державна політика у соціальній сфері м. Києва проводиться для багатьох груп населення, та передбачає надання пільг, тимчасової та щомісячної допомоги, субсидій на житло, санаторно-курортного лікування тощо.

Проте разом із початком повномасштабного вторгнення РФ на територію нашої держави соціальна сфера зіткнулася з неймовірним викликом. Адже багато українців отримали психологічну, матеріальну або фізичну шкоду. Цілі сім'ї по всій країні опинилися в складних життєвих обставинах. Вони втратили можливість турбуватися про себе та своїх близьких, внаслідок втрати роботи, житла чи здоров'я. Це спричинило неймовірне зростання кількості людей, яким нині необхідна допомога соціальних працівників, що у свою чергу потребує корегування процесу реалізації державної політики у соціальній сфері.

Міністерство соціальної політики продовжило працювати у режимі кризового надання соціальних послуг: рішення про їх надання приймаються протягом доби, оминаючи довгу процедуру узгодження [13].

Для того, щоб врегулювати суперечності стосовно питання повернення дітей, які були переміщені за кордон та визначення законного представництва їх інтересів урядом було розроблене спеціальне рішення. Воно регулює порядок необхідних дій та повноваження відповідальних органів при виникненні спірних питань, між українським законодавством та законодавством іншої країни, де планується тимчасове проживання таких дітей при відсутності законних представників, які б мали захищати їх права.

За 2022 р. до інших країн було евакуйовано близько 13 тис. дітей-сиріт та дітей, що позбавлені батьківського піклування, проживали у прийомних або опікунських сім'ях, дитячих будинках сімейного типу.

Також, повномасштабне вторгнення спричинило різке зростання попиту на отримання таких послуг, як: гуманітарна та натуральна допомога, соціальна допомога вдома. У порівнянні із попереднім роком попит збільшився в 2-4 рази, в залежності від територіального проживання людей.

Збільшилась необхідність у наданні інформаційних та консультаційних послуг, особливо потреба в отриманні психологічної допомоги.

Проте дане підвищення відбулося на фоні зникнення попиту на супроводження дітей в процесі інклюзивного навчання, соціальну профілактику та адаптацію, медіацію.

У порівнянні з минулим роком, кількість осіб, що отримували базові соціальні послуги у громадах, тепер не корелюється із кількістю мешканців. Даний показник залежить від того, де територіально розташована громада, наскільки її населення соціально мобільне, а органи соціального захисту – активні [46].

За підтримки Світового банку з метою виявлення змін у наданні соціальної допомоги, внаслідок початку повномасштабної війни було проведено дослідження у 948 малих, середніх та великих територіальних громадах України. Дослідження було двоетапним та проводилося в періоди:

- 1) січень-лютий 2022 р.;

2) травень-червень 2022 р.

За даними агентства стратегічних рішень «ShiStrategies», що проводило дослідження довоєнний рівень надання базових соціальних послуг становив від 3% до 23% від усієї кількості мешканців громади на різних територіях України [44].

Для порівняння були опитані українці, що проживали в громадах, що були під окупацією або на територіях яких проводилися бойові дії та у громадах, що знаходилися на відносно безпечних територіях.

Було виявлено, що як до початку війни, так і під час неї для здійснення соціальної підтримки, опитаними громадами виділялося від 3% до 13% бюджетних коштів. Середній показник склав 7,2%. Тобто, держава не дивлячись на кризу в економіці продовжувала підтримку населення, проте і не збільшила її згідно із збільшенням потреб.

При проведенні дослідження не було виявлено прямої кореляції між кількістю наданих послуг та обсягом соціальних видатків на душу населення в регіоні. Це пов'язано з тим, що значну частку видатків спрямовували на заробітну плату, а саме 79-98% від загальної суми. А ось на організацію та надання соціальних послуг спрямовувалося в середньому менше 10% соціальних видатків. Це підкреслює необхідність реорганізації системи надання соціальних послуг.

2.2. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні

Наразі з метою подальшого розвитку системи соціальних послуг в нашій країні, прийнято Стратегію на 2021-2025 рр. (далі – Стратегія), де визначені стратегічні напрями, мета і основні завдання, які мають бути розв'язані за підтримки держави.

Реалізація даної стратегії спрямована на врахування наявних проблем та їх подальшого вирішення за допомогою:

1. Розмежування повноважень замовника і постачальника соціальних послуг та вирівнювання статусу державних та комунальних установ до державних та комунальних неприбуткових підприємств.

Для цього необхідно створити єдиного замовника соціальних послуг, що буде виконувати роль окремого центрального органу виконавчої влади та діятиме згідно з інтересами отримувачів послуг, закупаючи їх у надавачів [12].

Також, необхідно надати фінансову й управлінську автономію надавачам послуг комунального сектору. Цього можна досягти при перетворенні їх на комунальні некомерційні підприємства.

Необхідно забезпечити перехід на контрактні відносини між надавачами соціальних послуг, тобто комунальними некомерційними підприємствами, недержавними надавачами соціальних послуг та єдиним національним замовником соціальних послуг.

Запровадити уніфіковані процедури фінансування, моніторингу та оцінки якості наданих послуг.

2. Діджиталізації обліку потреб, оцінювання якості послуг на державному рівні та рівні територіальної громади у режимі реального часу.

Для цього потрібно здійснювати облік усіх отримувачів послуг із внесенням інформації, стосовно їх потреб в Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг. Керуючись внесеними даними – планувати і здійснювати видатки на фінансування послуг. Проводити оцінювання їх якості при залученні незалежних суб'єктів господарської діяльності з необхідними знаннями і досвідом. Дані суб'єкти повинні спеціалізуватися на проведенні моніторингу і оцінюванні якості соціальних послуг.

Дане оцінювання повинно бути неупередженим та об'єктивним. Тому, потрібно контролювати, щоб оцінка не здійснювалася засновником надавача соціальних послуг.

Результати проведеного оцінювання мають бути розміщені у звіті, що буде відображатися в Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг.

3. Забезпечення персоніфікації фінансування та обліку потреб отримувачів послуг.

Для цього необхідно реалізувати механізм фінансування в основі якого лежить принцип надходження грошей за отримувачем соціальної послуги. Також, повинна бути забезпечена оптимізація використання коштів місцевих бюджетів та інших джерел для фінансування соціальних послуг. Це дозволить впливати на ефективне надання послуг та здійснити перехід від фінансування установи до фінансування соціальних послуг.

Систему соціального планування необхідно впроваджувати на місцевому рівні, на основі розставлення пріоритетів в наявних соціальних проблемах і майбутньому плануванні бюджету на здійснення соціальних послуг.

Для цього має бути розроблений план соціального розвитку, що враховує визначені потреби для кожної територіальної громади.

Можливо знадобиться розширення наявних кодувань у Класифікаторі соціальних послуг, щоб здійснювати позначення для державного бюджету, для місцевого бюджету або змішане.

4. Забезпечення фінансових гарантій при наданні соціальних послуг і їх тарифікація.

Для цього необхідно впровадити державний гарантований пакет соціальних послуг, попередньо визначивши перелік послуг, які громадяни зможуть отримати за рахунок бюджетних коштів, а за які необхідно сплатити. При чому врахувати як повну оплату, так і диференційовану.

Державою повинні бути визначені фінансові гарантії процесу надання послуг і обладнання для реабілітації, що фінансується коштом Державного бюджету за програмою соціальних гарантій.

Надавачі послуг мають мати рівні умови доступу до фінансування згідно із державним гарантованим пакетом с послуг. Тарифні ставки на надання послуг мають бути затверджені.

5. Вдосконалення та деталізація державних стандартів соціальних послуг з метою визначення вартості заходів в межах кожної послуги, контролю витрат та якості наданих послуг.

Для цього необхідно розробити й затвердити протоколи надання послуг, що будуть регулювати питання нормування часу, витратні матеріали, перелік і послідовність обов'язкових дій, алгоритми залучення додаткових фахівців під час здійснення заходів, повідомлення додаткових служб, внесення інформації в онлайн реєстри, нормування площ приміщень та вимог до їх облаштування для надання послуг згідно відповідних державних стандартів.

Редакції державних стандартів послуг мають бути переглянуті та затверджені нові з подальшим їх включенням до їх складу протоколів надання соціальних послуг.

Вартість кожного заходу має бути визначена на основі результатів дослідження обсягів витрати часу і додаткових витратних матеріалів для виконання заходів в межах кожного державного стандарту.

6. Забезпечення доступності послуг у територіальній громаді.

Усі соціальні послуги, включаючи інноваційні мають розвиватися для громадян і в сільській місцевості, на основі потреб територіальних громад. Профілактичні та інтегровані послуги мають розвиватися серед громадян для профілактики соціального сирітства.

Суб'єкти недержавного сектору мають ширше залучатися до надання послуг.

Також, необхідно вдосконалити механізми, що забезпечуватимуть інформування громадян стосовно наявних послуг і їх надавачів.

7. Підвищення спроможності територіальної громади у забезпеченні соціальних потреб. Для цього необхідно розробити місцеві соціальні програми, що ґрунтуватимуться на проведенні стратегічного аналізу й плануванні соціального розвитку територіальних громад.

Варто запровадити систему планування соціальних видатків для місцевого самоврядування керуючись програмно-цільовим методом, враховуючи методи діджиталізації обліку задоволення потреб громадян.

Розвиток системи соціальних послуг має підкріплюватися залученням соціальних інвестицій та власних ресурсів територіальних громад. Проте сам процес фінансування має здійснюватися згідно із запровадженою обов'язковою квотою в місцевому бюджеті.

Керівниками територіальних громад мають ґрунтовно аналізуватися можливості запровадження та функціонування соціальних підприємств на які, можуть бути працевлаштовані вразливі категорії громадян.

Робота має проводитися постійно та планомірно, формуючи позитивну громадську думку стосовно пріоритетності розвитку системи соціальних послуг у територіальних громадах.

Застосування стратегічного підходу має на меті позитивно вплинути на всі сфери життєдіяльності ОТГ нашої країни. Це допоможе забезпечити якісно новий рівень життя громадян.

Маючи змістовну й інформаційну основу для розроблення і формування щорічних програм соціально-економічного розвитку громад, стратегія має стати потужним інструментом, що об'єднає зусилля місцевої влади, лідерів бізнесу та активних громадян.

Отже, системне реформування сфери надання соціальних послуг в нашій країні продовжується. Для ефективного функціонування соціальної держави кількість державних витрат на соціальну сферу повинна визначатися

об'єктивними потребами громадян та їх потребами. Сама ж допомога повинна мати широкий спектр своїх форм та бути адресною. Також, для подальшого розвитку в умовах постійних соціальних змін чинною мережею соціальних служб, що охоплює державні, муніципальні й недержавні соціальні служби, має бути взятий курс на автономне існування та самооцінювання якості наданих послуг.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В випускній кваліфікаційній роботі проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку системи надання соціальних послуг в Україні. За весь свій шлях розвитку та реформування, система соціальних послуг в сучасному українському суспільстві, де соціальна солідарність між групами населення відсутня, а економічне зростання не набуло сталого характеру. Все одно прослідковується значна соціальна диференціація і жорсткі бюджетні обмеження в процесі фінансування соціальної сфери, що здійснюється за залишковим принципом. Це свідчить про стійке формування тенденцій розвитку субсидіарної держави, що має вузьке коло адресатів соціальних виплат із числа найбільш незабезпечених категорій громадян. Визначено наявні проблеми соціальної політики. Зроблено висновок, що для вирішення цих питань необхідне подальше вдосконалення системи згідно із сучасними с підходами надання соціальних послуг закордоном та зростаючими потребами українського суспільства.

Розглянуто адміністративно-правове регулювання в сфері надання соціальних послуг. Проаналізувавши сутність і зміст законів за допомогою яких наразі здійснюється адміністративно-правове регулювання надання соціальних послуг можна зробити висновок про відповідність сучасної української правотворчої практики вимогам, які висуваються до сучасних демократичних держав. Нині здійснена інституціоналізація системи соціального обслуговування, сформовано її всі основні складові, існує необхідна законодавча база за допомогою якої можна розв'язати питання, що стосуються надання необхідного соціального забезпечення вразливим верствам населення України.

Досліджено формування та реалізацію державної політики щодо соціальної сфери в Україні.

Для проведення аналізу формування та реалізація державної політики щодо соціальної сфери в Україні нами було проаналізовано дані стосовно соціального захисту окремих категорій населення м. Києва за 2020-2022 рр.

Загалом державна політика у соціальній сфері м. Києва проводиться для багатьох груп населення, та передбачає надання пільг, тимчасової та щомісячної допомоги, субсидій на житло, санаторно-курортного лікування тощо.

Проте разом із початком повномасштабного вторгнення РФ на територію нашої держави соціальна сфера зіткнулася з неймовірним викликом. Адже багато українців отримали психологічну, матеріальну або фізичну шкоду. Цілі сім'ї по всій країні опинилися в складних життєвих обставинах. Вони втратили можливість турбуватися про себе та своїх близьких, внаслідок втрати роботи, житла чи здоров'я. Це спричинило неймовірне зростання кількості людей, яким нині необхідна допомога соціальних працівників, що у свою чергу потребує корегування процесу реалізації державної політики у соціальній сфері.

Визначено новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні. Зроблено висновок, що системне реформування сфери надання соціальних послуг в нашій країні продовжується. Для ефективного функціонування соціальної держави кількість державних витрат на соціальну сферу повинна визначатися об'єктивними потребами громадян та їх потребами. Сама ж допомога повинна мати широкий спектр своїх форм та бути адресною. Також, для подальшого розвитку в умовах постійних соціальних змін чинною мережею соціальних служб, що охоплює державні, муніципальні й недержавні соціальні служби, має бути взятий курс на автономне існування та самооцінювання якості наданих послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гітіс Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 116–122.
2. Гончарова С. Ю. Соціальна політика : навч. посіб. Харків : Вид. ХДЕУ, 2013. 200 с.
3. Гребя Р. Механізми реформування системи соціальних послуг в Україні: державно-управлінський аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. № 1(32). С. 62-67.
4. Державна служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 19.01.2023).
5. Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 17.06.2002 р. № 293. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0293203-02#Text> (дата звернення: 16.01.2023).
6. Добреева Н., Борощук Є., Корецька Т. Концептуальні основи формування соціальної політики в сучасних умовах функціонування економічної системи України. *Збірник наукових праць*. 2015. №. 44 С. 73-79.
7. Дробуш І. Соціальна політика у територіальній громаді: актуальні питання реалізації умов формування соціальної державності. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 1(5). С. 90–95.
8. Європейська соціальна хартія (переглянута) і Україна / Н.Б. Болотіна, М.М. Феськов. *Юридична наука*. 2021. № 3. С. 36-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2011_3_5 (дата звернення: 17.01.2023).
9. Жеребіло І.В. Сутнісна парадигма соціальної політики держави. *Економіка, фінанси, облік і право в умовах глобалізації*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 30 вересня 2020 р. Полтава: ЦФЕНД, 2020. 83 с.

10. Жук О.Б. Фінансове забезпечення реалізації соціальної політики держави: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Львів, 2017. 314 с.
11. Ільчук Л. І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад). *Соціально-трудова відносина: теорія та практика*. 2018. № 1. С. 114–121.
12. Ляш О. Щодо перспективних напрямів підвищення якості соціальних послуг в Україні. Аналітична доповідь. 2014. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/763>. (дата звернення: 10.01.2023).
13. Інформаційно-аналітична довідка щодо соціального захисту окремих категорій населення м. Києва (станом на 01.01.2020). URL: <https://dsp.kyivcity.gov.ua/files/2020/5/20/AD01042020.doc> (дата звернення: 21.01.2023).
14. Інформаційно-аналітична довідка. щодо соціального захисту окремих категорій населення м. Києва. (станом на 01.01.2021). URL: <https://dsp.kyivcity.gov.ua/files/2021/1/28/IAD01012021edit.doc> (дата звернення: 21.01.2023).
15. Інформаційно-аналітична довідка. щодо соціального захисту окремих категорій населення м. Києва. (станом на 01.01.2022). URL: <https://dsp.kyivcity.gov.ua/files/2022/10/5/ADad01072022e.doc> (дата звернення: 21.01.2023).
16. Капітан О. І. Адміністративно-правові засади соціальної політики щодо захисту сім'ї та дитини. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. №2. № 1. С. 242–247.
17. Конституція України (1996): [із змін. та допов.] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 11.01.2023).
18. Коротич О. Б. Реалізація державної соціальної політики України в умовах реформування публічної влади. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 2 (50). С. 1–6.

- 19.Кравченко М. Механізми децентралізації соціальних послуг в Україні. *Демократичне врядування*. 2014. № 14. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk14/fail/kravchenko.pdf. (дата звернення: 09.01.2023).
- 20.Кришень О.В. Сучасні тенденції формування, реалізації та розвитку регіональної соціальної політики в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. № 1 (44). С. 52—54.
- 21.Лисяк Л. В. Фінансове забезпечення соціального захисту населення в Україні: проблеми та перспективи. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія : Економіка. 2017. Т. 25. № 11(1). С. 23—30.
- 22.Лопушняк Г.С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 372 с.
- 23.Мальований М. І. Фінансові аспекти функціонування системи соціального захисту населення в Україні: монографія. Умань: СПД Сочінський, 2016. 496 с.
- 24.Медяник В.А. Проблемні питання адміністративно-правового забезпечення державної соціальної політики в умовах децентралізації. *Юридичний бюлетень*. 2021. № 20. С. 64—70.
- 25.Медяник В.А. Сучасні напрями державної соціальної політики України: питання адміністративно-правового забезпечення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 176-178.
- 26.Новікова О. Ф., Логачова Л. М. Особливості фінансування соціальної інфраструктури в процесі бюджетної децентралізації. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 1 (47). С. 4—12.
- 27.Оксьом І. Г. Публічне регулювання соціальної сфери: правовий аспект. *Публічне право*. 2016. № 3 (23). С. 208—217.
- 28.Панченко М. Соціальна сфера і соціальна політика та їх співвідношення в аспекті державного управління соціальною сферою. URL:

http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Apdu_o/2009_1/R_5/Panchenko.pdf. (дата звернення: 13.01.2023).

- 29.Пілотний проект «Розвиток соціальних послуг»: ОТГ мають можливість отримати кошти з державного бюджету (інфографіка). URL: <https://www.msp.gov.Ua/news/19109.html> (дата звернення: 13.01.2023).
- 30.Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021—2027 роки". URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695\\$2020\\$%D0%BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695$2020$%D0%BF#Text)
- 31.Про внесення змін до порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для реалізації пілотного проекту «розвиток соціальних послуг»: постанова кабінету міністрів України від 21 липня 2021 р. № 741. Url: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/741-2021-%d0%bf#text> (дата звернення: 13.01.2023).
- 32.Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 року № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text> (дата звернення: 13.01.2023).
- 33.Про деякі заходи щодо забезпечення права громадян на якісні та безпечні соціальні послуги : Указ Президента України від 29.01.2021 № 30/2021 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/302021-36393> (дата звернення: 13.01.2023).
- 34.Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січня 2005 року № 2342-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text> (дата звернення: 13.01.2023).
- 35.Про затвердження Класифікатора соціальних послуг: Наказ Міністерства соціальної політики України від 23.06.2020 р. № 429. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text> (дата звернення: 13.01.2023).

36. Про затвердження Порядку установлення диференційованої плати за надання соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 червня 2020 р. № 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/429-2020-%D0%BF#n11> (дата звернення: 13.01.2023).

37. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.01.2023).

38. Про органи та служби у справах дітей і спеціальні установи для дітей Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.01.2023).

39. Про організацію надання соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 р. № 587. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#n10> (дата звернення: 13.01.2023).

40. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 року № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення: 13.01.2023).

41. Про соціальну роботу з сім'ями дітьми та молоддю : Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text> (дата звернення: 13.01.2023).

42. Семигіна Т. В. Муніципальна реформа і соціальні послуги у громадах: яку модель обрати? *Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості*: тези доповідей II щорічної Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: ВІ ЕН ЕЙ ПРЕС, 2018. С. 235-238

43. Система публічного управління в умовах децентралізації влади: механізми горизонтальної взаємодії: монографія. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2017. 332 с.
44. Ситуація в соціальній сфері. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/8-lypnia-sytuatsiia-v-sotsialnii-sferi> (дата звернення: 20.01.2023).
45. Соціальна політика в Україні : монографія / О. В. Макарова Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України. Київ, 2015. 244 с.
46. Соціальний захист і війна в Україні (24 лютого — 30 квітня 2022). URL: <https://cedos.org.ua/researches/soczialnyj-zahyst-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-30-kvitnya-2022/> (дата звернення: 20.01.2023).
47. Чорна Л.О. Соціальна політика України: особливості та напрями розвитку. *Агросвіт*. 2018. № 18. С. 16–20.
48. Шубна О.В., Денисова Ю.В., Санчич О.С., Марильова А.В. Новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг в Україні. URL: [www.evd-journal.org/download/2020/3\(61\)/24-Shubna.pdf](http://www.evd-journal.org/download/2020/3(61)/24-Shubna.pdf). (дата звернення: 11.01.2023).

АНОТАЦІЯ

Аляб'єва К.А. Публічне управління розвитком сфери соціальних послуг. Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування». Державний торговельно-економічний університет, 2023.

У випускній кваліфікаційній роботі проаналізовано рівень публічного управління розвитком сфери соціальних послуг в Україні, узагальнений механізм державного регулювання соціального розвитку України та запропоновані заходи щодо їх удосконалення. Розглянуті особливості адміністративно правового регулювання в сфері надання соціальних послуг, досліджений процес формування та реалізації державної політики щодо соціальної сфери в Україні, визначені новітні методи удосконалення системи надання соціальних послуг. Також автором був розроблений аналіз формування та реалізації державної політики щодо соціальної сфери в Україні стосовно соціального захисту окремих категорій населення міста Києва за 2020-2022рр..

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, соціальні послуги, соціальна політика, державна політика.

SUMMARY

Aliabieva K.A. Public management of the development of social services.. Final qualifying work for obtaining Bachelor of specialty 281 "Public Management and Administration", educational program "Public Management and Administration". State University of Trade and Economics, 2023.

The final work analyzed the level of state management of the development of social services in Ukraine, summarized the mechanism of state regulation of social development in Ukraine, and proposed measures for their improvement. Peculiarities of administrative and legal regulation in the sphere of providing social services are considered, the process of formation and implementation of state policy regarding the social sphere in Ukraine is studied, and the latest methods of improving the system of providing social services are determined. The author also developed an analysis of the formation and implementation of state policy in the social sphere in Ukraine regarding the social protection of certain categories of the population of the city of Kyiv for 2020-2022..

Key words: administrative and legal regulation, social services, social policy, state policy.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускн кваліфікаційну роботу на тему
«Публічне управління розвитком сфери соціальних послуг»
 за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
 у Київському національному торговельно-економічному університеті
 Аляб'євої Карини Анатоліївни

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер, вирізняється висвітленням певних питань стосовно оцінювання рівня публічного управління розвитком сфери соціальних послуг в Україні.

У процесі аналізу авторкою використовувалися теоретичні методи дослідження на основі використання Закону «Про соціальні послуги», метод аналізу, порівняння, які дали змогу отримати певне уявлення про досліджувану тему і водночас показати її складові.

Метою є дослідження рівня публічного управління розвитком сфери соціальних послуг в Україні, також узагальнення механізмів державного регулювання соціального розвитку України та запропонувати заходи щодо їх удосконалення.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновку та переліку використаних джерел.

Перший розділ висвітлює питання сучасного стану, тенденцій розвитку, функції системи надання адміністративних, та проблеми соціальної політики в Україні.

У другому розділі визначено переваги вдосконалення певних механізмів державного регулювання соціального розвитку, їх формування, новітні методи, функції, розроблено аналіз стосовно соціального захисту окремих груп населення, визначені актуальні стратегічні напрями щодо вдосконалення системи соціальних послуг в країні.

Випускна кваліфікаційна робота відповідає усім наданим вимогам, виконана у повному обсязі, а також за графіком виконання і заслуговує на позитивну оцінку, а її авторка – Аляб'єва Карина Анатоліївна на отримання кваліфікації «бакалавра» за спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент

керівник КНП «Консультативно-діагностичний центр»

Печерського району м. Києва

КРАВЧУК Л.В

Я,

(ПІБ), повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему:

«Зміст уривка розвиває тему соціальних наук» не містить елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах.
Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«10» лютого 2023 року

(підпис)

Згода

Я, Андруєва Марина Анатоліївна,

цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему:
“Публічне управління розвитку сфери соціальних послуг”
несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у
роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком
випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую,
що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового
користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною
раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний
депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена в
базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«1» 02 2023 року

Андруєва М.А.

Підпис

Прізвище, ініціали